

DİSİPLİNLER ARASI YAKLAŞIMA DAYALI BİR DURUM ÇALIŞMASI

Öğr. Gör. Dr. Özden YARIMCA*

ÖZET

Eğitim programları toplum düzenini sağlayacak nitelikli insan gücünü yetiştirme sorumluluğu içerisindedir. Bu nedenle eğitim programları toplumun gereksinimlerini, yenilikleri, çağdaş değişimleri göz önüne alarak, bireylerin bu sürece uyum sağlayabilmelerini amaç edinmelidirler. Dolayısıyla artık okullardan beklenen yaratıcı, üretken, öğrenmekten zevk alan, eleştirel düşünebilen, olaylar arasında ilişki kurabilen bireylerin yetiştirilmesidir. Bu noktada farklı disiplinlerin bilgi ve becerilerini de dikkate alan, öğrencinin motivasyonunun artmasına katkı sağlayan disiplinler arası yaklaşım çağdaş eğitim sistemi içerisinde önemli bir yere sahip olmuştur.

Bu araştırma, disiplinler arası yaklaşım ilkelerine göre tasarlanmış temaların sanat eğitiminde uygulanmasına yönelik bir çalışmadır. Geliştirilen temalar iletişim, mürekkep, kültürlerin buluşması, çevre konularını içermektedir. Araştırmanın çalışma grubunu, Ted Konya Koleji Özel İlköğretim Okulu 7-A sınıfına devam eden, 22 öğrenci oluşturmaktadır. Uygulama çalışmaları toplam 17 hafta sürmüştür. Uygulamalar sırasında derslere eş gözlemciler de katılmıştır.

Araştırma bulguları, disiplinler arası yaklaşımın, geleneksel yöntemlere göre sanat eğitimini olumlu yönde etkilediğini ortaya çıkarmıştır. Elde edilen bu bulgular yorumlanmış ve disiplinler arası öğretim yaklaşımını uygulayacak öğretmenler ve araştırmacılar için öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Disiplinler arası yaklaşım, sanat eğitimi

* Nevşehir Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü, ozden@ozne.net

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 25 Temmuz – Ağustos 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN: 1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

A CASE STUDY IN INTERDISCIPLINARY APPROACH

ABSTRACT

Educational programs are in the responsiveness of raising the manpower to ensure social order. Therefore, educational programs should aim for the individuals to adapt to this process, considering the needs of society, the renewals, and the contemporary changes. So, from now on, what is expected from the school is to raise the individuals, who are creative, productive, have a pleasure to learn, can think critically, and can make a relationship between the events. On this point, interdisciplinary approach, which considers the knowledge and skills of district disciplines, and makes a contribution to enhance the motivations of students, has had an importance place in contemporary educational system.

This research is a study toward applying the themes designed according to the principles of interdisciplinary approach to the education of art. The developed themes include the issues such as communication, coming together of the composite cultures, and environment. The study group of research consists of 22 students attending in the class of 7- A of TED Konya Koleji Özel İlköğretim Okulu (TED Konya College Private Primary School). Application works lasted 17 weeks totally. During applications, the peer supervisors also precipitated in the courses.

The findings of research revealed that interdisciplinary approach influenced the education of art in positive way, when compared to the traditional education. These obtained findings were interpreted and the suggestions were developed for the teachers and researchers to implement the interdisciplinary approach.

Keywords: Interdisciplinary approach, Education of art

1.GİRİŞ

Araştırmanın Önemi

Günümüzde meydana gelen gelişmelerin hızı ve boyutu baş döndürücüdür. Bilginin hızla artması, bireyin kendisini sürekli geliştirmesini ve bunu yaşam boyu sürdürmesini zorunlu hâle getirmektedir. Bu değişim içinde her şeyi bilmek yerine nasıl yapacağını bilmek önem kazanmaktadır. Buna olanak sağlayan yöntemlerden birisi de “disiplinler arası yaklaşıma” dayalı öğrenmedir.

Öğretim programlarında disiplinler arası ilişkiyi sağlamak için içerik sınırlarını ortadan kaldırarak, öğrencilerin farklı ders konularının hayatlarını nasıl etkilediğini ve her disiplinin güçlü yanlarını diğerleriyle bağlantısını etkin biçimde göstermek önemlidir. Bu anlayışta uygulamadaki seçenekler sonsuz olduğundan disiplinler arası öğrenme, eğitim sürecini sürekli besleyen bir enerji kaynağı olarak iş görmektedir. Böyle bir öğretim sistemi ile öğrenciler öğrendiklerini artırma ve zenginleştirme imkânı bulmaktadır.

Disiplinler arası yaklaşım aynı zamanda güncel yaşamı yansıtmaktadır. Bu nedenle öğretim yaklaşımı öğrenciler tarafından daha istekle benimsenmekte ve öğrenme için motivasyon sağlanabilmektedir. Okulda farklı alanlarla oluşturulan etkinliklere katılım sağlayan ve bunları gözlemleyen öğrenciler, bir alandaki beceri ve bilginin başka bir alana nasıl transfer edileceğini ve yaşam deneyimlerine nasıl uygulanabileceğini kavrayabilmektedir. Bu anlayışla hazırlanacak programların geliştirilmesinde; bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanların amaçları arasında da bağlantı bulunmaktadır. Bu da etkinliklerin dinamik ve canlı bir yapı içinde gerçekleşmesini sağlamaktadır.

Martinello (2000)'ya göre ilköğretim programlarındaki değişimin gereksinimlerine cevap verebilecek yaklaşımlardan birisi olduğu düşünülen disiplinler arası anlayışa olan ilgi ve ihtiyaç yoğunlaşmıştır. Son çalışmalar, geleneksel disiplin merkezli öğretim programlarında, birbirinden kopuk bir anlayış yerine birlik ve bütünlüğü vurgulayan, disiplinler arası anlayıştaki öğretim programına yönelik olduğunu göstermektedir. Bu yönelişe paralel olarak görsel sanatlar dersinde de disiplinler arası öğretim yaklaşımının uygulanabileceğini belirlemek ve sonuçlarını ortaya koymak amacıyla böyle bir araştırmaya ihtiyaç duyulmuştur.

Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi “İlköğretim II. kademe görsel sanatlar dersinde disiplinler arası yaklaşıma dayalı uygulamalar ne tür sonuçlar ortaya koymaktadır?” şeklinde belirlenmiştir.

Alt Problemler

- 1- İlköğretim II. kademe görsel sanatlar dersi, disiplinler arası uygulamalarda diğer disiplinlerle nasıl ilişkilendirilmiştir?
- 2- İlköğretim II. kademe görsel sanatlar dersinde disiplinler arası yaklaşıma dayalı uygulamalar hangi yönlerden öğrencilere yarar sağlamaktadır?

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, 2009–2010 öğretim yılı 7. sınıf görsel sanatlar dersi “iletişim ve piktogram, baskı çalışmaları, kültürlerin buluşması, küresel ısınma konuları ile sınırlıdır.
2. Uygulama süresi planlanırken eğitim-öğretim yılı içerisindeki tatil günleri (Kurban bayramı tatili, yılbaşı tatili, yarıyıl tatili) çıkartılarak düzenleme yapılmıştır. Bu araştırma haftada bir ders saati (40 dakika) olmak üzere on yedi haftalık bir uygulama ile sınırlıdır.
3. Araştırma, Ted Konya Koleji Özel İlköğretim Okulu 7. sınıfa devam eden 22 öğrenci ile sınırlıdır.
4. Ayrıca bu çalışma yapıldığı tarihte görsel sanatlar eğitimi ve eğitim bilimlerinde yer alan en son gelişmeler ile sınırlıdır.

2. İLGİLİ LİTERATÜR

Eğitim insanoğlunun var oluşundan bu yana gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun tüm toplumlarda süregelmiştir. Eğitim toplumun yeniliklere ve çağdaş uygarlığa uyum sağlamasının en önemli araçlarından biri olarak kabul edilmektedir. Sürekli değişen ve gelişen dünyada, sistemler ile birlikte eğitimcilerin rollerinin de değişmesi kaçınılmazdır. Eğitimcilerin rolü, bilgiyi yorumlayabilen, yeni bilgiler üretebilen, bilgiyi birçok alanda yapılandırabilen yaratıcı bireylerin yetiştirilmesini sağlamak olmuştur. Sadece düşünme ve mantık yetisinin dışında estetik düşünmenin de geliştirilmesinin önemle vurgulandığı bir çağda yaşadığımız gerçeğinden yola çıkılırsa insanlığın geleceği için her alanda yaratıcılığa

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 25 Temmuz – Ağustos 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN: 1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırğız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

gerek olduğu görülecektir.. Toplumların sorunları çözebilmesi, kalkınması her alanda iyi yetişmiş yaratıcı bireylere bağlıdır. Bu konunun geliştirilmesinde diğer unsurların yanında sanat eğitime de önemli sorumluluklar düşmektedir.

Sanat eğitimi öğrenciyi görmeye bir o kadar da aramaya, sormaya denemeye, merak etmeye, yaratıcılığa vs. yönlendirmelidir. Eğitim; soran, düşünen, akıl yürüten, sorun çözen, araştırmacı insan yetiştirme olduğuna göre böyle bir sistemin uygulanması öğrenciyi, yaratıcılık ve araştırma bağlamında özgür olmaya özendirir. Eğer bireyde merak, sabır, sentez yapabilme, yargıya varabilme gibi özellikler varsa yaratıcı kişilik çağdaş eğitim sürecinde hızla gelişir. Bu süreci başarılı kılabilecek sözü edilen özellikler sanat eğitimiyle güdülenebilir, yönlendirilebilir ve geliştirilebilir.

Sanat eğitimi derslerindeki teorik ve uygulamalı çalışmalar, bilimsel yöntemlere dayandırılarak ve disiplinler arası bir anlayışla ele alındığından daha çok ders içi yaratıcı etkinlikler toplamıdır (San,1982:219).

Günümüzde sanat eğitimiyle ilgili derslerin, bütün sanat türlerini kucaklayan bir kapsamda ve diğer derslerle entegre edilmiş biçimde işlenmesi düşünülmelidir. Bugün önemi anlaşılmış olan duygusal zekâ, çok yönlü zekâ gibi yetiler, kapsamlı sanat eğitimi programlarıyla geliştirilebilmektedir. 21.yy'ın gereksinim duyduğu buluşçu, yaratıcı, planlayıcı, tüm beyinsel yetileri geliştirilmiş bireylerin yetiştirilmesi sırasında sanat eğitimi alanının kapsamı zenginleşerek, çeşitli disiplinlerle desteklenerek gelişimini sürdürmektedir. Ancak yaratıcı insan yetiştirmeyi amaçlamayan geleneksel, tutucu eğitim yöntemlerinde ısrar eden ülkelerde sözü edilen amaçları gerçekleştirecek sanat eğitiminin gelişmesi çok zordur. Bunu başarmak için eğitim sistemlerinde sanatı kendine özgü ilkeleriyle bir eğitim disiplini olarak gerçek yerine oturtmak ve bu konuda gerekli öğretimi yapmak zorunlu olmaktadır.

Bireylerin yaratıcılık, özgünlük, yetenek ve becerilerini en iyi ortaya koydukları ders olan görsel sanatlar derslerine, eğitimde yeterince yer verilmesinin gerekli olduğunu belirten Özsoy (2003:34,35), bunun iyi yetiştirilmiş sanat öğretmenleri ve doğru bir öğretim programıyla gerçekleştirilmesi halinde yeni değerlere uyumlu bir eğitimi bireylere kazandırmanın daha kolay olacağını vurgulamaktadır.

Sanatsal gelişim, toplumsal gelişmeye ve toplumsal yaşamın yapısına doğrudan bağlıdır. Toplumun modern ve post-modern süreçte yönünün değiştiği göz önüne alınırsa, sanat eğitimi yöntemleri ve programlarının da geleneksel yöntemleri terk ederek post-modern

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 25 Temmuz – Ağustos 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN: 1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

anlayışla geliştirildiği görülmektedir. Bu çerçevede görsel sanat eğitiminde de yeni yaklaşımlar görülmektedir. Oluşturulan yeni yaklaşımlardan birisi de Disiplin Temelli Sanat Eğitimi görüşüdür. Bu anlayışla, öğrencileri günümüz sanat eğitimine değişik yaklaşımlar sunan kişiler olarak yetiştirilmesi, bireysel ifadelerin zenginliğine ve çok sesliliğine kavuşmaları için Birleştirilmiş sanat eğitimi yöntemi; çok alanlı sanat eğitimi yöntemi adı da verilen bu görüş önem kazanmıştır. Disiplin Temelli Sanat Eğitimi Yöntemi YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi dâhilinde yapılan bir çalışma ile 1997 yılından itibaren Eğitim Fakültelerinin Resim-İş Öğretmenliği lisans programlarında Özel Öğretim Yöntemleri dersi içerisinde öğretilmeye başlanmıştır. Bu yapılanmayla Eğitim Fakültelerinde köklü bir değişimin yaşandığı söylenebilir.

Sadece uygulama çalışmalarının yapıldığı görsel sanatlar eğitimi alanında öğrenciler, sanatın insanlar üzerindeki etkisini öğrenirken, sanat konusunda insanlık tarihinin birikimlerini de öğrenerek, sanatsal estetik konusunda da deneyimler kazanmaktadırlar. Son yıllarda çok alanlı (disiplin tabanlı) sanat eğitimi çalışmalarında sanat tarihi, estetik, sanat eleştirisi ve sanatsal ürün oluşturma çalışmaları yapılarak öğrenciler eğitime çalışılmaktadır. Öğrencilerin bu dört temel üzerinde eğitilmeleri, onların daha fazla bilgiyi daha kalıcı bir şekilde öğrenmelerini sağladığına dair araştırmalar mevcuttur (Gökay,1998).

Son yıllarda sanat eğitimi ile ilgili çalışmalarda çok kültürlü eğitimin de önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Çok kültürlü eğitim bireylere; farklı kültürlere ait bireylerin tutumlarını ve değerlerini kendi toplumları içerisinde anlamlandırabilme, farklı bakış açıları geliştirme, ön yargıları kaldırıp ortak değerleri fark etme, küresel düşünebilme yetilerini kazandırmayı amaçlamaktadır. Sanatın evrensel bir dil olduğu kabul edildiğine göre çok kültürlü öğretimin sanat eğitiminde de uygulanması öğrencilerin toplumsal gelişimlerine önemli ölçüde katkı sağlayacaktır.

“Gelecek yüzyılda uluslar arası alanlarda söz sahibi olabilecek etkili ve verimli bireylerin yetiştirilebilmesi, ülkemiz için eğitimde yeni bir paradigma olan çok kültürlü eğitimin, öğrenme ortamlarına yansıtılmasıyla olanaklı olacaktır. Ülkemizde yaşayan kültürler, “ebru” sanatında olduğu gibi, birbiriyle kaynaşmış ve “kitre” ile birbirine bağlanmıştır. Ancak her renk ve desen de “ebru” da olduğu gibi kendi özgün yapısını korumaktadır. Bu nedenle öğretim programlarımızda çok kültürlü eğitim uygulamalarına yer vermenin ülkemizin var olan güçlü yapısına artı değer katacağı söylenebilir. Bunu yapmak

için de farklı etnik yapıların, dinlerin ve kültürlerin, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olma potasında birleştirilerek, karşılıklı hoşgörü ve empati geliştirme üzerine temellendirilmesinin anlamlı olacağı düşünülmektedir” (Cırık, 2008).

Nitelikli bir eğitim için farklı kültürlere ve içeriklere önem vermek farklı disiplinlere de odaklanmayı ve bunlara öğretimde yer vermeyi gerektirir. Her disiplin alanında olduğu gibi sanat eğitiminde de hem yurt içinde hem de yurt dışında disiplinler arası yaklaşımla ilgili araştırmaların yoğunluğu gitgide artmaktadır.

Farklı alanların katılımıyla Amerika Birleşik Devletleri’nde oluşturulan “Ulusal Sanat Eğitimi Birliği”, güçlü bir şekilde, disiplinler arası öğretimin ve sanat aracılığıyla öğrenmenin yanında yer almaktadır. Sanat eğitimcileri, sanatlardaki disiplinler arası çalışmanın, öğrencilerin problemler çözmeleri ve anlamlı bağlantılar kurmalarını sağladığı için, önemli olduğu sonucuna varmışlardır. NAEA (2002:3-4) ’ye göre Disiplinler arası eğitim programı, öğrencilere yeni fikirler yaratma ve onlar arasındaki ilişkileri sentezleme fırsatı vermektedir.

2.1. Disiplinler Arası Yaklaşım

Disiplinler arası yaklaşım, kesişen bilgiler ağıdır. Bilimlerin ve akademilerin amacı, bilgiyi mümkün olduğu kadar niteliksel ve niceliksel olarak artırma, yükseltme ve geliştirmedir. Dolayısıyla bu yapı bilginin disiplinlerin ötesinde anlaşılması, paylaşılması ve evrenselliği ile gelişebilecek bir olgudur. Bir temaya ya da kavrama farklı açılardan ışık tutabilen bilgi, beceri ve disiplinlerin ilişkili bir şekilde birleştirilmesi olan disiplinler arası yaklaşım için şimdiye dek farklı tanımlar yapılmıştır. Apostel (1970: 25)’e göre “disiplinler arası” kavramı iki ya da daha fazla disiplin arasındaki ilişkiyi içermektedir. Yıldırım (1996: 89), “disiplinler arası” kavramını, “geleneksel konu alanlarının belirli kavramlar etrafında anlamlı bir biçimde bir araya getirilerek sunulması” olarak; Jacobs (1989: 8) ise, bir konu ya da kavramın incelenmesi için birden fazla disiplinin bilgi ve yöntemini kullanan yaklaşım olarak tanımlamaktadır.

Yeni ilköğretim programlarında yapılandırmacılık ve yapılandırmacılığa uygun olarak tematik yaklaşım benimsenmiştir. Üniteler yerine daha kapsamlı öğrenme alanlarını içeren temalar belirlenerek çeşitli disiplinler ile ara disiplinler arasında bağlantılar kurulmuştur (Acat ve Ekinci, 2005).

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 25 Temmuz – Ağustos 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN: 1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırğız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

Tematik yaklaşımla farklı derslere ilişkin konular birbirleriyle anlamlı bir şekilde ilişkilendirilir. Farklı alanlara ilişkin konuların anlamlı bir biçimde ilişkilendirilmesi ve bireyin etkin bir biçimde öğrenme yaşantılarının içinde olması öğrenmenin daha sağlıklı gerçekleşeceğini gösterir. Aynı zamanda farklı disiplinleri birleştirme, okulun çalışma süresi içinde konuların gereğinden fazla yığılmasını ve zamanın giderek parçalanmasını önlemeye yönelik bir çaba olmaktadır (İşler, 2004).

Yıldırım (1996: 89)'ın belirttiğine göre “disiplinler arası yaklaşım bir ders saati içerisinde biraz Tarih, biraz Coğrafya, biraz Matematik ya da Müzik işlemek değildir”. Bu yapay bir birleştirme olacaktır. Bunun yerine öğretimde farklı disiplinlere ait bilgi ve becerilerin ortak bir tema etrafında etkili ve anlamlı bir şekilde birleştirilmesi gerekmektedir.

Özet olarak disiplinler arası yaklaşım tanımları birbirinden farklı olmakla birlikte tüm tanımlardaki ortak yaklaşım farklı disiplinlerin kazanımlarının birlikte kullanılarak bir bütün haline getirilmesi ve bütünün parçalardan büyük olduğunun gösterilmesidir. Parçalar arasındaki ilişki belirli bir sisteme bağlı değilse (disiplinler arası öğretim yaklaşımı gibi) parçaların bir arada olması bir bütünlük ifade etmemektedir. Genel olarak, disiplinler arası yaklaşım; programların esnek olması, birbiriyle bağlantılı konu alanlarının birleştirilmesi, temalara dayalı ünitelere önem verilmesi, çeşitli kaynakların incelenmesi ve öğrenci gruplarının oluşturulması gibi noktaları kapsamaktadır.

3. YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma durum çalışması deseninde ve nitel bir araştırmadır. Araştırmada “durum” ilköğretim ikinci kademe görsel sanatlar dersinde disiplinler arası yaklaşıma dayalı uygulamalardır. Araştırmanın analiz birimi ise ilköğretim ikinci kademedeki 7/A sınıfında öğrenim görmekte olan 13 kız 9 erkek öğrenci olmak üzere 22 öğrenciden oluşmaktadır. Uygulama durumunun öğrencilere hangi yönden yarar sağladığı ve görsel sanatlar dersinin diğer disiplinlerle ne şekilde ilişkilendirildiği incelenmektedir. Bu değişkenler analiz edilirken günümüz görsel sanatlar dersi eğitim programları dikkate alınmış ve uygulamalar yapılarak sonuçları değerlendirilmiştir.

Sanat eğitimi araştırmacıları, deneysel bilgiye usul ve kurallara göre (sistemli) anlamaya ihtiyaç duydukları için, sanat eğitimine özgü nicel ve nitel yöntem bilimlerini

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 25 Temmuz – Ağustos 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN: 1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

geliştirmişlerdir. Nicel yaklaşım, sanatsal deneyimin, istatistiksel yorumlar ve evrensel yasalar önceliği ile daha etkili ve sınırlı bir yolla açıklanması için yeğlenir. Nitel yöntem bunun aksine sanatsal deneyimin estetiksel, kişisel, toplumsal ve politik boyutlarının erişilmez ya da mutlak yönlerini araştırmak için kullanılır. Nitel araştırma, günlük deneyimi, katılımcıların düşüncelerini ve inançlarını dikkate alarak gözleme, yorumlama, çözümleme yapmanın bir yoludur. Bir başka deyişle nitel araştırma, süreçteki belirgin farklılıkların çeşitli görüş açılarından tanımlanması ve çeşitli değişkenlerin keşfiyle ilgilidir. Bilgileri veya hipotezleri biçimlendirmek için, verilerin dikkatli kaydını ve kavramsal sınıflandırmalar amacıyla yapılacak bir araştırmayı gerektirir (Eisner, 1991; Aktaran: Özsoy). Bu bilgiden yola çıkılarak bu araştırmada nitel araştırma yöntemi ve durum çalışması deseni kullanılmıştır.

Veri Toplama Yöntemleri

Araştırmada gözlem ve doküman incelemesi gibi nitel veri toplama yöntemleri bir arada kullanılmıştır.

Bu araştırmada disiplinler arası öğretim yaklaşımı uygulama süreci, doğal ortamında araştırmacının da ortama katıldığı yapılandırılmamış alan çalışması niteliğinde “katılımcı gözlem” yöntemiyle gözlenmiştir.

Bu yöntem sözel olmayan davranışların da doğrudan tespit edilmesi, davranışların doğal ortamında takip edilmesi ve uzun süreli analiz yapma bakımından araştırmacıya katkı sağlamıştır. Araştırmada kullanılan yöntem konunun derinlemesine incelenmesini, betimlenmesini ve yorumlanmasını sağladığı için tercih edilmiştir.

Araştırmacının gözden kaçırdığı noktaların olabileceği düşüncesi ile 7/A sınıfının dersine giren öğretmenlerden eş gözlemci öğretmenler seçilmiştir. Bu öğretmenler belirlenen tema süresince uygulamaların yapılmasında araştırma ortamı içerisinde bulunmuşlardır. Seçilen eş gözlemciler yapılandırılmış alan çalışması çerçevesinde gözlem formunda belirtilen ayrıştırılmış davranışları gözlemişlerdir. Gözlem kayıtları yorumlanarak veriler elde edilmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin yaptıkları uygulamalar ve uygulamalar sonunda öğrencilerden her tema sonunda alınan yansıtma yazıları değerlendirilerek bulgular elde edilmiştir. Bu durum çalışmasında veri çeşitlenmesine olanak sağlamak için araştırmacının kendi gözlemi, eş gözlemcilerin gözlemi ve doküman analizi yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Böylece araştırma sonucunda problem cümlesine yönelik olarak elde edilen bulguların farklı boyutta

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 25 Temmuz – Ağustos 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN: 1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

değerlendirilmesi ve anlamlandırılmasının yanında, araştırmaya güvenilirlik ve geçerlilik noktasında katkı sağlamak amaçlanmıştır. Analiz edilen dökümanlar; diğer disiplinlerin öğretmenlerinin yıllık planları, öğrencilerden alınan yansıtma yazıları, eş gözlemciler tarafından tutulan gözlem kayıtları, araştırmacının gözlemine ilişkin video kayıtları, uygulama sırasında öğrencilerin yapmış olduğu etkinlik örnekleri şeklinde belirlenmiştir.

Araştırmanın Örnekleme

Bu araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden, kolay ulaşılabilir durum örnekleme seçilmiştir. Bu araştırmada TED Konya Koleji Özel İlköğretim Okulu 7/A sınıfı örnekleme olarak seçilmiştir. Sınıf mevcudu 13 kız, 9 erkek öğrenci olmak üzere toplam 22 kişiden oluşmaktadır. 7 / A Sınıfı öğrencilerinin sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan aile durumlarına bakıldığında önemli bir fark görünmemektedir. Araştırmacının beş yıl süresince bu öğrencilerin görsel sanatlar öğretmeni olması, bu bilgilere ulaşılmasında katkı sağlamaktadır. Araştırmacının örnekleme tanınması öğrencilerin gelişimini izlemesini kolaylaştırmaktadır. Belirlenen grubun araştırmanın çalışma grubu olarak seçilmesinin nedeni araştırmacının kolay erişebilirliğidir.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Bu araştırmada betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Gözlem verileri belirli temalar altında tanımlanmıştır. Gözlem sürecindeki öğrencilerden doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Ortaya çıkan bulgular düzenlenmiştir. Sonraki aşamada bulgulardan yola çıkılarak yorumlar yapılmış ve çıkarımlarda bulunulmuştur.

İlk olarak araştırmanın gerçekleştirileceği 7 / A sınıfının derslerine giren diğer branş öğretmenleriyle görüşülerek, temalar belirlenmiş ve bir çerçeve oluşturulmuştur. Bu araştırma için belirlenen çerçeveye göre konuların hangi temalar altında sunulacağı belirlenerek planlar yapılmıştır.

Bu araştırmada, araştırmacının ve eş gözlemcilerinin gözlem dökümanlarından elde edilen veriler okunup organize edilerek konu ile ilgisi olmayan yerler çıkartılmıştır. Verilerin anlamlı bir şekilde bir araya gelmesine özen gösterilmiştir.

Bulguların nedenleri, sonuçları, birbirleri ile olan ilişkileri ortaya konulduktan sonra verilere uygun olarak yorumlar yapılmaya çalışılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

I. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın I. Alt Problemi:

İlköğretim II. kademe görsel sanatlar dersi, disiplinler arası uygulamalarda diğer disiplinlerle nasıl ilişkilendirilmiştir? şeklindedir.

Buna göre uygulamadaki bulgular şöyledir:

Disiplinler arası yaklaşımın asıl odak noktası olan disiplinleri birleştirme, farklı alanlarla ilişki kurabilme, konular arasında bütüncül bir mantık geliştirebilme ilkelerine bağlı kalma açısından, yapılan uygulamalara bakıldığında öğrencilerin bu süreci oldukça başarılı geçirdikleri söylenebilir.

İletişim temasında; iletişim engellerini anlatan grubun Türkçenin yanlış kullanılmasına değinerek Türkçe dersi kazanımlarına yer verdiği, iletişim konusunda yazılan şarkı sözü ve besteler de müzik dersi ile bağlantı kurulduğu, iletişime harcanan zamanın analizi yapılırken grafiklerin kullanıldığı ve matematik dersinden yararlandığı, görsel sanatlar dersinde sözsüz iletişim kapsamında piktogram çizimlerinin yapıldığı görülmüştür.

Mürekkep temasındaki görünmez mürekkep deneyi ile temanın fen ve teknoloji dersiyle bağlantılandırıldığı, ilişkilendirildiği, portre betimlemesi yapılarak yazılan öykülerin Türkçe dersi ile bütünleştirildiği, yine porte betimlemesinde İngilizce olarak yazılan betimlemede İngilizce sıfatlardan yararlandığı, görsel sanatlar dersinde ise matbaa mürekkebiyle baskı çalışmaları yapıldığı görülmektedir.

Kültürlerin buluşması temasında; Dünya kültür miraslarıyla ilgili sunumda sosyal bilgiler alanından, sanat ve kültür ilişkisi araştırmasında müzik dersinden faydalandığı belirlenmiştir. Kültür temasıyla bağlantılı olarak görsel sanatlar dersi uygulama çalışmalarında da geleneksel kıyafetlerden yola çıkılarak moda tasarımı yapılmıştır. Bunlara ek olarak tüm temalarda iletişim, insan ilişkileri, diyaloglar üzerinde durularak rehberlik alanına da dolaylı olarak değinildiği tespit edilmiştir.

Çevre temasında; İngilizce hazırlanan kavram haritalarında İngilizce dersinden, çevre sorunları, nedenleri ve çözüm önerileri belirlenirken fen ve teknoloji dersinden, küresel ısınmanın yeryüzünü nasıl etkilediğinin grafiklerle analizinde matematik dersinden, geri

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 25 Temmuz – Ağustos 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN: 1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

dönüşümlü ürünlerle kıyafet tasarımında teknoloji ve tasarım dersinden, çevre konulu resimler yapılırken görsel sanatlar dersinden faydalandığı görülmektedir.

Bu çıkarımlar öğrencilerin uygulama çalışmalarında bir çok disiplini bütünleştirerek üst düzey düşünme becerilerinin geliştiğine ilişkin kanıtlar sunmaktadır.

Temaların uygulanması sürecine genel olarak bakıldığında görsel sanatlar dersinde disiplinler arası yaklaşıma dayalı yapılan öğretimin öğrencilerin yaratıcı düşünme becerisini geliştirdiği ve olumlu yönde etkilediği sonucuna varılmaktadır.

Öğrencilerin yansıtma yazılarına bakıldığı zaman iletişim temasında öğrenciler ‘hangi disiplinlere ait bilgi ve becerileri kullandığınızı belirtiniz’ maddesine 17 öğrenci “Türkçe, matematik, fen ve teknoloji, müzik, görsel sanatlar, sosyal bilgiler’ derslerinin bilgi ve becerilerini kullandıklarını belirtmişlerdir. 1 erkek öğrenci bu derslere ek olarak dansı, 4 kız öğrenci ise rehberliği eklemiştir. Temada iletişime örnek olarak anlatılan Çerkez Dansı hikayesinin bir öğrencinin dansı eklemesine ve iletişim engelleri ailede iletişim üzerine yapılan çalışmaların ise rehberlik cevabının verilmesine neden olduğu düşünülmektedir. Mürekkep temasında aynı maddeye verilen cevaplar (16 öğrenci) “Türkçe, İngilizce, fen ve teknoloji” şeklinde ifade edilmiştir. Belirtilen 16 öğrenciden 5’i sosyal bilgiler dersini de eklemiştir. 6 öğrenci ise (4 kız + 2 erkek) sanat tarihini de bu cevaplara ek olarak yazmıştır. Kültürlerin buluşması temasındaki cevaplara bakıldığı zaman sınıfın tamamının “sosyal bilgiler, Türkçe, müzik” yanıtıyla hangi disiplinlere ait bilgi ve becerileri kullandıklarını ifade ettiği 4 öğrencinin ise rehberliği de eklediği belirlenmiştir. Rehberlik cevabını ekleyen öğrencilerin kültür temasındaki yapılan sunumlarda “gençler ve ebeveynleri arasındaki kültürel farklılık” konusunu ele alan grup üyelerinin olduğu tespit edilmiştir. Çevre temasında ise öğrenciler “fen ve teknoloji, matematik, İngilizce” dersleri üzerinde durmuşlardır. 7 öğrenci Türkçe dersini de ek olarak yazmıştır.

Eş gözlemci öğretmenlerin gözlem formlarına bakıldığı zaman öğretmenlerin bu konudaki gözlemleri şöyledir:

İletişim teması gözlem formunda, “öğrenciler tarafından temaların diğer derslerle ilişkilendirmesi” maddesine verilen cevap “öğrenciler konuyu matematik, Türkçe, görsel sanatlar, müzik, fen ve teknoloji dersleriyle bütünleştirdi. Konu diğer derslerle ilişkiliydi. Zaten bütün öğretmenler toplanıp konuyu beraber seçtik.” şeklinde belirtilmiştir. Aynı tema kapsamında diğer eş gözlemci belirtilen maddeyi konuların Türkçe, müzik, fen ve teknoloji,

görsel sanatlar, matematik, rehberlik dersleriyle birlikte işlendiğini belirtmiştir. Mürekkep teması eş gözlemci değerlendirme formunda ise “(Öğrenciler) sunumlarını yaparken bütün derslerden örnekler verdiler ... Görsel sanatlar; Türkçe, sosyal bilgiler, fen ve teknoloji ve İngilizce dersleri ile ilişkilendirildi.” cümleleri ile örnekler üzerinde durulmuştur. Kültürlerin buluşması temasında eş gözlemci öğretmen “Tema işlenirken öğrenciler diğer derslerden faydalandılar. Müzik dinlediler, afiş hazırladılar, sunum yaptılar, fıkra anlattılar. Türkçe, müzik, sosyal bilgiler, derslerine bağlantılı ders işlediler Görsel sanatlar dersi başka derslerle ilişkilendirildi.” şeklinde temanın değerlendirmesini yapmıştır. Kültür temasındaki diğer eş gözlemci öğrencilerin sunumlarında konuyu diğer derslerle ilişkilendirdiğini ve görsel sanatlar dersinin diğer derslerle bütünlük içinde işlendiğini belirtmiştir. Çevre temasında ise eş gözlemci öğretmen “konu diğer derslerle ilişkilendirildi. Belki zaman daha geniş olsaydı, tüm derslerle bağlantı kurulabilirdi. Böylece konular daha iyi yerleşir daha az unutulurdu.” ifadesiyle temanın değerlendirmesini yapmış aynı zamanda öneride de bulunmuştur.

II. Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

Araştırmanın II. Alt Problemi:

İlköğretim II. kademe görsel sanatlar dersinde disiplinler arası yaklaşıma dayalı uygulamalar hangi yönlerden öğrencilere yarar sağlamaktadır? şeklindedir.

Buna göre uygulamalardaki bulgular şöyledir:

Görsel sanatlar eğitiminde disiplinler arası yaklaşımla yapılan uygulamalar 17 hafta süreyle bir ders saati (40 dakika) olmak üzere gerçekleştirilmiştir. Uygulamalara başlamadan önceki iki hafta öğrencilere disiplinler arası yaklaşım ve yapılacak uygulamalarla ilgili bilgi verilmiştir.

Uygulamalarda grup çalışmasına yer verilmiştir. Her temada farklı grupların oluşturulması esas alınmıştır. Grup içerisindeki etkileşimin sağlandığı ancak öğrencilerin diğer gruplarla fikir paylaşımına sıcak bakmadıkları gözlenmiştir. Uygulamalar sırasında öğrencilerden gruplarını temsil etmek üzere bir sözcü seçmeleri istenmiştir. Grup sözcüsünün sunumu yaparken takıldığı noktalarda diğer grup üyelerinin hatırlattığı görülmüştür. Bireysel çalışmalara geçildiğinde öğrencilerden “şimdi istediğimiz yere oturabilir miyiz?” sorusunun gelmesi grubundan memnun olmayan öğrencilerin olduğuyla ilgili ipucu vermektedir. Kültür

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 25 Temmuz – Ağustos 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN: 1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

temasının moda tasarımı yapılması aşamasında sorumluluğun belirli öğrenciler üzerinde kalması, diğer grup üyelerinin daha pasif durumda olması gruplarla ilgili bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Çevre temasının resim yapma etkinliğinde ise bu durumun tam tersi yaşanmıştır. Öğrenciler “öğretmenim hep böyle resim yapsak, çok zevki” diyerek memnuniyetlerini dile getirmişlerdir.

Disiplinler arası yaklaşımda grup çalışmasına dayalı tekniklerin öğrenme düzeyini artırdığı bilinmektedir. Yapılan etkinliklerde grup çalışmasının özellikle öğrencilerde üst düzey düşünme becerilerini geliştirdiği gözlenmiştir.

Her dersin başında yapılacak uygulamaların kısa bir planı tahtaya yazılmıştır. Yapılan plan öğrencilerin öğretim etkinliğinden haberdar olmasını sağlayarak sürecin daha bilinçli geçmesini sağlamaktadır. Bu süreçte öğrencilerin problem çözme, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesine yönelik soruların hazırlanmasına önem verilmiştir. “iletişim nedir?” sorusu yerine “iletişim nasıl bir ihtiyaçtan doğmuş olabilir?” sorusu öğrencileri tanım ezberlemekten uzaklaştırıp düşünmeye sevk edebilecek niteliktedir. Disiplinler arası yaklaşımla işlenen derslerde öğrencilerin disiplinleri birleştirmesine zemin hazırlayacak soruların hazırlanması büyük önem taşımaktadır. Örneğin; “görünmez mürekkep nasıl görünür hale gelmiştir?” sorusu konunun fen ve teknoloji dersiyle bütünleştirilmesine fırsat vermiştir.

Disiplinler arası yaklaşım farklı disiplinlerin bilgi ve becerilerinin birleştirilmesinin yanı sıra temalar arasında da bağlantı kurulmasına olanak sağlamaktadır. Örneğin; iletişim temasında “dil” kavramından bahsederken, kültür temasında da dilin kültürün aktarılmasındaki rolüne değinilmiştir. Bu da temalar arasında bağlantı kurulduğunu ve bilginin transfer edilerek yapılandırıldığını göstermektedir.

Disiplinler arası yaklaşım temelini yapılandırmacı kuram ve çoklu zeka kuramından almaktadır. Yapılan uygulamalarda bu bilgiyi doğrulayan verilere rastlanmıştır. Sözsüz iletişime notaları örnek veren öğrencinin işitsel zekâ alanına sahip olması, grup sözcülerinin genellikle sosyal zekâ alanına sahip öğrencilerden oluşması bu verilere örnektir. Buradan hareketle disiplinler arası yaklaşımın farklı tip zekâlara sahip öğrencilere yönelik eğitim verebildiği sonucuna ulaşılabilmektedir.

Günlük yaşam deneyimlerini öğretimin içine alan disiplinler arası yaklaşım bu yolla öğrenmenin daha kalıcı ve daha kolay gerçekleşmesini sağlamaktadır. Uygulamalarda da bu

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 25 Temmuz – Ağustos 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN: 1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

tür örneklere rastlanmıştır. Öğrencilerden piktogram çalışmalarına örnek vermeleri istendiğinde; okuldaki sosyal etkinlik kulüplerini anlatan resimler örnek gösterilmiştir. Yine kültür temasında öğrenciler sunumlarını yaparken şehirlerin kültürlere göre farklılık gösterdiğini belirterek gündemde olan bir reklamı örnek vermiştir. Öğrencinin bu örneği de günlük yaşam deneyimlerinin temaların anlamlandırılmasında önemli olduğunu göstermektedir.

Günlük yaşam deneyimleri öğrencinin ihtiyaçlarının belirlenmesini sağlamaktadır. İhtiyacın belirlenmesi de motivasyonu artırmaktadır. Öğrencide motivasyonun olabilmesi için istekli olması, ihtiyaç ve ilgi duyması ve bunların arasında anlamlı bir ilişki kurması gerekmektedir. Bu anlamlı ilişki çeşitli etkenler yardımıyla beyin davranışını geliştirmekte ve devamlılığını sağlamaktadır. Bu bağlamda disiplinler arası yaklaşımın motivasyonun sağlanması açısından önemli bir etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Yapılan uygulamalarda öğrencilerin oldukça istekli oldukları, bir sonraki çalışmayı merakla bekledikleri, öğrencilerin “çok eğlenceli, hep böyle ders işleyelim”, “sıra bizde, biz sunalım”, ”öğlen arasında gelip çalışabilir miyiz?” gibi söylemlerinden anlaşılmaktadır.

Uygulamalarda öğrencilerin zaman yetersizliğine, sunumlarını yapamayacaklarına, resimleri yetiştiremeyeceklerine ilişkin kaygılar yaşadığı görülmüştür. Öğrenciler sürekli olarak görsel sanatlar dersinin bir ders saati olmasından yakınmışlardır. Zaman konusundaki problemlerde öğrencilerin haklı olduğu bilinmesine rağmen öğrencilere çalışmaları yetiştirebilecekleri, istedikleri zaman gelip çalışabilecekleri söylenerek zaman yetersizliği telafi edilmeye çalışılmıştır.

Yaşanan bir başka problemin de öğrenme ortamıyla ilgili olduğu görülmüştür. Çevre temasında öğrencilerin resim yaptıkları alanın dar olması öğrencilerin hareketlerini kısıtlamıştır. Ayrıca resim yapılan ortamda su bulunmaması öğrencilerin sürekli olarak su taşımalarına neden olmuştur. Öğrenme ortamının darlığı araştırmacının da fotoğraf çekmesini zorlaştırmıştır. Ancak çalışacak başka alan olmaması ve okul idaresinin bu alanı belirlemiş olmasından dolayı ortam değişikliğine gidilememiştir. Öğrenme ortamının eksiklerinin yanında avantajlarının olduğu da tespit edilmiştir. Öğrencilerin etrafı kirletme kaygısı olmadan çalıştıklarında daha özgür ve daha özgüvenli oldukları gözlemlenmiştir.

Uygulamalarda öğrencilerin kendilerini ifade etme ve dil becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapılmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin ifade becerilerinin yanında duruş, rahatlık,

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 25 Temmuz – Ağustos 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN: 1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

jest ve mimiklerinin kullanımında da gelişme olduğu fark edilmiştir. Bu durumun fark edilmesinde; araştırmacının, 7/A sınıfının 5 yıldır görsel sanatlar dersi öğretmeni olması, öğrencileri tanması ve öğrencilerdeki değişme ve gelişmelerin gözlenmesinde kolaylık sağlamıştır.

Disiplinler arası öğretim yaklaşımıyla yapılan uygulamalar sonucunda öğrenciler günümüz bilgi toplumunun ihtiyaç duyduğu bireyler olarak yetişebilmektedir. Disiplinler arası yaklaşım öğrencilerin farklı bakış açıları kazanmalarını sağlayarak mantıksal ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmektedir. Uygulamalarda da bir öğrencinin iletişim yolu olarak dansı örnek göstermesi ve bu dansın hikâyesini anlatması bu becerinin geliştirilmesine yönelik iyi bir örnek olmaktadır. Yine kültür temasında bir reklamın örnek gösterilmesi, kültür ve dil konusunda bir Karadeniz fıkrasının anlatılması yaratıcı düşünme sürecine katkı sağlandığını gösteren örnekler olarak gösterilebilir.

Farklı bakış açılarının gelişmesi farklı fikir ve düşüncelerin ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Ortaya çıkan bu fikirlere veya bu fikirleri ortaya koyan kişilere saygı, disiplinler arası yaklaşımın öğrencilerin sosyal yönünü de geliştiren bir öğretim yaklaşımı olduğunu göstermektedir. Yapılan uygulamalarda öğrencilerin ortaya çıkan durumlar ya da çalışmalar karşısında esprili bir tavır sergiledikleri dikkat çekmiştir. Örneğin; çevre temasında geri dönüşümlü ürünlerden elbise yapan kız öğrenciye “mezuniyette giyersin” , “bu biraz abiye bir elbise olmuş” şeklinde espriler yapıldığı görülmüştür.

II. alt probleme ilişkin öğrencilerin yansıtma yazılarından elde edilen bulgular ise şöyledir:

Formda yer alan ilk madde “Tema işlenirken nelerden hoşlanıp hoşlanmadığınızı belirtiniz” şeklinde idi. Öğrenciler iletişim temasında: öykü yazma, beste yapma, sunum hazırlama, resim yapma gibi etkinliklerden hoşlandıklarını belirtmişlerdir. Bir öğrenci düşüncelerini şöyle yansıtmıştır: “Yaptığımız etkinliklerden çok hoşlandım. Grubumdaki arkadaşlarımla çalışmak çok eğlenceliydi. Arkadaşlarımla bestesini çok beğendim bizim ki de çok güzeldi. Öğretmenimizin gösterdiği yolculuk tişörtü çok ilginçti. Hoşlanmadığım bir şey yoktu.” 3 öğrenci ise grubundan hoşlanmadığını belirtmiştir. Mürekkep temasında: görünmez mürekkep deneyi yapmak, öykü yazmak şeklinde cevaplandırılmıştır 7 öğrenci öğretmenin anlatmış olduğu Sultan Ahmet Camii ile ilgili örneği beğendiklerini ve ilginç bulduklarını belirtmişlerdir. Kültürlerin buluşması temasında ise öğrencilerin büyük bir kısmı (17)

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 25 Temmuz – Ağustos 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN: 1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

sunumları beğendiklerini belirtmişlerdir. Bu konuyla ilgili bir öğrencinin düşünceleri ise şu şekildedir: ‘ Utku’nun anlattığı fıkra çok komikti. Hoşuma gitti. Etkinlikler güzeldi. Kıyafet çizimi yapmaktan hoşlandım.’şeklindeydi. Çevre temasında: 11 öğrenci ‘arkadaşlarımın yaptığı elbiseler çok hoşuma gitti’ cevabını verirken yine 11 öğrenci ‘birlikte resim yapmak’ cevabını vermiştir. Bu temada hoşlanmadıkları nokta olarak öğrencilerin büyük çoğunluğu zamanın yetersiz olmasını vurgulamıştır.

Formdaki ikinci madde ise ‘tema işlenirken zorlandığımız noktaları belirtiniz’ şeklindeydi. İletişim temasında öğrencilerin bir kısmı (8) zorlandıkları noktaları farklı fikir bulmak ve çizim yapmak olarak belirtmiştir. 12 “öğrenci zorlandığım nokta yok” şeklinde cevap vermiş 2 öğrenci ise zamanın yetersiz olduğunu belirtmiştir. Mürekkep temasında genel olarak portre çizmekte zorlandıklarını belirtmişlerdir. Farklı görüş olarak 1 kız öğrenci “öykü yazmakta zorlandık. Çünkü İngilizce yazmaya karar verdik” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

İşlenen temaya bağlı olarak farklı beceriler kazanıp kazanmadıkları maddesinde de tüm temalarda genel olarak sunum yapmak, araştırma yapmak, başka derslerle ilgili bilgi almak, resim yapmak, şarkı sözü yazmak, öykü yazmak cevapları verilmiştir. Sadece bir erkek öğrenci kültür teması kapsamında “Olmadı. Çünkü resim çizemedim” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Öğrencinin bu düşüncesinin moda tasarımı yapmakta zorlanmasından kaynaklandığı düşünülmüştür. Bu duruma tedbir olarak çevre temasında öğrenci ile daha fazla ilgilenilmiş ve daha aktif olması sağlanmıştır.

Tüm öğrenciler “Temanın öğrendiklerinizi günlük hayata aktarmanıza yardımcı olup olmadığını belirtiniz” maddesine “Yardımcı oldu” şeklinde ifade etmiştir. İletişim temasında: Bu konuda bir öğrencinin düşünceleri şu şöyledir: ‘Yardımcı oldu. Artık etrafıma baktığım zaman piktogramları daha iyi görebiliyorum. Ayrıca öğrendiklerimizi diğer derslerde de kullanabiliyoruz’; mürekkep temasında bir kız öğrencinin görüşü “Yardımcı oldu. Öğrendiklerimi evde annelere anlattım”; kültürlerin buluşması temasında bir erkek öğrencinin görüşü “Yardımcı oldu. Arkadaşımın aldığı müzik cd” sini alıp dinlemek’ şeklindeydi.

Yapılan uygulamanın farklı bakış açısı geliştirmenize yardımcı olup olmadığını belirtiniz maddesinde ise bütün öğrenciler yardımcı olduğunu konusunda aynı düşünceleri paylaşmışlardır. Bu konuda bir öğrencinin görüşü şu şekildedir: “Arkadaşlarımın fikirleri

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 25 Temmuz – Ağustos 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN: 1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırğız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

bana yeni fikirler verdi. Konuları başka derslerin içinde düşünüp yeni fikir üretebiliyoruz” başka bir öğrenci aynı maddeyi “yardımcı oldu. Hayal gücümü geliştirdi” cümlesiyle ifade etmiştir

Yansıtma yazılarından yapılan çıkarımlara göre görsel sanatlar dersinde disiplinler arası yaklaşım uygulamalarının öğrencilerin dikkatini çekecek örnekler verme, motivasyonu sağlayacak yöntemler seçme, temalardan öğrenilenleri günlük hayata aktarma, farklı disiplinlerin bilgi ve becerilerini bir tema altında toplayarak bilginin transferini sağlama noktasında amacına ulaştığı belirlenmiştir.

II. Alt Probleme İlişkin Eş Gözlemcilerin Gözlem Formundan Elde Edilen Bulgular:

Gözlem formunda belirlenen ilk madde öğrencilerin grup çalışmasının sonuçları ile ilgilidir. Bu madde görsel sanatlar dersinde disiplinler arası yaklaşım uygulamalarında grup çalışmasının nasıl bir sonuç verdiğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır.

Gözlemci öğretmenler hem gözlem formlarında hem de sözlü olarak öğrencilerin grup çalışmalarında iş birliği ve uyum içerisinde çalıştıklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin duygu ve düşüncelerini paylaşması, başka düşüncelere saygı göstermesi, kendi görüşlerini ortaya koyması sosyal becerilerin kazanılmasında etkili olan temel belirleyicilerdir. Bu nedenle disiplinler arası yaklaşıma dayalı uygulamalarda öğrencilerin sosyal becerilerinin geliştirilmesine yönelik grup çalışması etkinliklerine önem verilmelidir. Öğrencilerin iş birliği yaparak ortak amaçlar doğrultusunda çalışmasını sağlayan bu yöntem aynı zamanda kendilerini ifade etme becerisine de katkı sağlamaktadır. Eş gözlemciler öğrencilerin kendilerini ifade etmekte zorlanmadıklarını, fikir ve düşüncelerini açıkça ortaya koyduklarını belirtmektedir. Öğrencilerin bu davranışı geliştirmesinde grup çalışmalarının etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Gözlemci öğretmenlerin görüş birliğine vardığı bir diğer madde konuların güncel yaşamla ilişkilendirilmesidir. Gözlemciler bu noktada daha çok öğretmen ve öğrencilerin örnekleri üzerinde durmuştur. Disiplinler arası yaklaşımda temanın güncel yaşamla ilişkilendirilmesi önemlidir. Yaşamla ilişkilendirilen tema öğrenci için daha ilgi çekici olmaktadır. İlgi çekici bulunan konular araştırma isteğini ve motivasyonu artırmaktadır. Bu nedenle yapılan uygulamalarda ve öğrenci çalışmalarında bu tür örnekler yer verilmiştir.

Öğretmenin verdiği örneklerin yanı sıra süreç içerisindeki rolü de önem taşımaktadır. Öğretmen yaratıcı, teşvik edici ve güdüleyici olmalıdır. Disiplinler arası öğretim yaklaşımı öğrenci merkezli yürütülmektedir. Öğrenci sorumluluk almalı araştırmalı, soru sormalı, bilgilerini sentezleyerek yeni bilgiler elde etmelidir. Öğretmen ise öğrencilerin bu becerileri kazanmasına yönelik olarak öğretimin planlayıcısı olmalıdır. Bu nedenle yapılan uygulamalarda süreç öğrenci merkezli yürütülmüştür. Eş gözlemcilerin gözlem formlarından öğretmenin süreç içerisinde öğrencilere her konuda rehberlik ettiği noktasında aynı sonuçlar elde edilmiştir.

Araştırmacının ve eş gözlemcilerin bulgularına göre disiplinler arası yaklaşım uygulamalarında ders saatinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İki öğretmen gözlem formlarında bu durumu dile getirmiştir.

Araştırmacının elde ettiği bulgularla eş gözlemcilerin gözlem formları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. İlk temanın bitiminde alınan gözlem formu incelendikten sonra diğer gözlemcilerle gözlem sonuçlarının çok kısa tutulmaması açıklamalara ve ayrıntılara yer verilmesi gerektiği belirtilmiş olmasına rağmen aynı sorunun devam ettiği görülmüştür. Bu nedenle araştırmacının gözden kaçırmış olabileceği noktalara ilişkin bir bulguya ya da veriye ulaşamamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın uygulanmasından elde edilen bulgular çerçevesinde ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir.

- İlköğretim II. kademe görsel sanatlar dersi, disiplinler arası uygulamalarda matematik, müzik, Türkçe, İngilizce, sosyal bilgiler, fen ve teknoloji, teknoloji ve tasarım derslerinin kazanımları dikkate alınarak bütünleştirilmiştir. Yapılan uygulamalarda öğrencilerin de temayı gerek örneklerde gerekse yapılan sunumlarda diğer disiplinlerle ilişkilendirdiği görülmüştür. Diğer öğretmenlerle yapılan görüşmelerde öğretmenler kendi derslerinde yapılan bu örneklerden faydalandıklarını ve görsel sanatlar dersinde yapılan uygulamanın etkisini kendi derslerinde de gördüklerini belirtmişlerdir.
- Araştırma kapsamında disiplinler arası yaklaşımın ilkelerine göre düzenlenen ve uygulanan görsel sanatlar dersinin daha eğlenceli olduğu ve öğrencilerin derse karşı daha ilgili olduğu tespit edilmiştir.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 25 Temmuz – Ağustos 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN: 1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırğız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

<http://www.akademikbakis.org>

- Yapılan uygulamalar, eş gözlemcilerin gözlem sonuçları ve öğrencilerin yansıtma yazılarından elde edilen bulgulara göre görsel sanatlar dersinde işlenen temada öğrenilenlerin günlük hayata aktarılmasında etkili olduğu ve bu yolla öğrenmede kalıcılığı sağladığı sonucuna ulaşılabilir.
- Bütün öğrencilerin aynı yolla öğrenmediklerini kabul etmek ve onların çoklu yollarla öğrenebildiklerini bilerek ders işlemek oldukça önem taşır. Görsel sanatlar öğretiminde kullanılan öğretim yöntemleri ve uygulanan program iyi seçilmelidir. Zira kullanılan yöntem öğrencilerin yaratıcı düşünme biçimini etkileyebilmektedir. Bilgi aktarımını, ezberci anlayışı araştırmadan sorgulamadan öğrenimi gerektiren geleneksel yaklaşım bu konuda yaratıcı düşünme gücünü arttıracak ortamlar sunamadığı için bu yöntemle yetişen bireylerin analiz yapma, düşünme, sorgulama becerileri eksik kalabilmektedir. Dolayısıyla görsel sanatlar öğretiminde, öğrenciyi merkez alan ve ders içerisindeki etkinliğini arttırarak diğer derslerle ilişki kurabileceği bir yaklaşım olan disiplinler arası yaklaşım önerilmektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun istekli ve disiplinleri birleştirerek konuyu kavramada başarılı olması farklı zekâ alanlarına, öğrencilerin gereksinimlerine, ilgi alanlarına hitap eden bir yaklaşımın uygulanması ile açıklanabilir. Öğrencilerin tüm bilgilerini sentezleyerek kendi bilgisini kendisinin oluşturmasını gerektiren disiplinler arası yaklaşımın öğrencilerin sanatsal bakış açısını olumlu yönde etkilediği söylenebilir.
- Bu araştırmada öğrencilerden alınan yansıtma yazılarında öğrencilerin bu yaklaşımla işlenen derslerde çok eğlendiklerini, istekle çalıştıklarını belirten cümlelerinden ve eş gözlemcilerin gözlem formlarındaki değerlendirmelerinden hareketle motivasyonlarının attığı sonucuna ulaşılabilir.
- Vygotsky (1978), bilginin sosyal etkileşimlerle geliştiğini belirterek çocukların sosyal etkileşim yardımıyla bilişsel gelişiminin sağlanıp bir sonraki bilişsel aşamaya geçildiğinden bahseder. Bu araştırmada yapılan etkinliklerde işbirlikli öğrenmeye dayalı grup çalışmasında hatta uygulamanın resim yapma aşamasında tüm sınıf etkinliğine yer verilerek çalışmaların yürütülmesi üzerinde hassasiyetle durulmuştur. Bu hassasiyet hem zaman kazanımı sağlamış hem öğrencilerin sosyal becerilerinin artmasına katkıda bulunmuş hem de öğrencilerin zevkle çalışmasını sağlayarak görsel sanatlar ders başarısını arttırmıştır.
- Bu araştırma görsel sanatlar eğitiminde disiplinler arası yaklaşıma dayalı çalışmalarla öğrencilerin motivasyonlarının, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerisinin, olaylar arasında

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 25 Temmuz – Ağustos 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN: 1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırğız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

ilişki kurma, ifade edebilme ve sosyal iletişim becerilerinin artacağı sonucuna varan araştırmaları destekler nitelikte sonuçları olan bir uygulamadır.

KAYNAKÇA

Acat, B ve Ekinci, A. (2005). Yapılandırmacı felsefe ve yeni müfredat programına etkileri.

XIV. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler Kitabı* (s. 2-10). Cilt 2. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli.

Apostel, Leo. (1970). *Interdisciplinary; Problems of Teaching and Research in Universities*.

Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development.

Cırık, İlker (2008). *Çok kültürlü eğitim yansımaları, multicultural education and reflections*.

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H.U.Journal Of Education) 34:27-40.

Eisner, Elliot, W. (2002). *The Educational Imagination: On the Design and Evaluation of School Programs*. 3. bs. Upper Saddle River: Prentice Hall.

Elliot, Brett M. (1999). *The Influence of an Interdisciplinary Course on Critical Thinking Skills*. Doktora Tezi. University of North Texas.

Ellis, Arthur K. Jeffrey T. Fouts (2001). *Interdisciplinary Curriculum: The Research Base*. Music Educators Journal. c. 87. s. 5: 6–22

Gökay, Melek (1998). *Birleştirilmiş Sanat Eğitimi Yöntemine Göre İlköğretim İkinci Basamağında Sanat Eleştirisinin Uygulanması ve Sonuçları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Konya: S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü

İşler, Ahmet (2004). *Sanat Eğitiminde Disiplinler Arası-Tematik Yaklaşım*. Milli Eğitim, Yaz (163), 43-53.

Interdisciplinary Learning in Your Classroom (2008). *Thirteen Ed Online*, <http://www.thirteen.org/edonline/concept2class/interdisciplinary/implementation.html>, Erişim Tarihi: 19.06.2009

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 25 Temmuz – Ağustos 2011

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN: 1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

Jacobs, Heidi Hayes (1989). *Interdisciplinary Curriculum: Design and Implementation*. Alexandria: Association for Supervision and Curriculum Development.

..... (2004). *Getting Results with Curriculum Mapping*. Alexandria: Association for Supervision and Curriculum Development. ProQuest Education Journals, USA

Martinello, M. L. (2000). *Interdisciplinary inquiry in teaching and learning*. Upper Saddle River: Gillian E. Cook.

NAEA, (2002). *Authentic Connections: Interdisciplinary work in the arts*, The Consortium of National Arts Education associations, AATE, MENC, NAEA, NDEO.

Özsoy, Vedat (2003). *İlk ve Ortaöğretim Sanat (Resim) Eğitiminde Müzelerden ve Sanat Galerilerinden Yararlanma*. Milli Eğitim Dergisi. Sayı 158.

Vygotsky, Lev S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2003). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık

Yıldırım, Ali (1996). *Disiplinler Arası Öğretim Kavramı ve Programlar Açısından Doğurduğu Sonuçlar*. H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi. s. 12: 89–94.